

פרשת וילך

מנהיגות: בהסכמה או בפקודה?

רגע המעבר הגיע. משה מסיים את הנהגתו ויהושע נכנס לתפקיד. שני משפטים נאמרים ליהושע, דומים להפליא אך שונים בעומקם. משה אומר:

”חֲזֹק וְאֶמֶץ, כִּי אֶתָּה תְּבֹא אֶת הָעָם הַזֶּה.”

והקב"ה אומר:

”חֲזֹק וְאֶמֶץ כִּי אֶתָּה תְּבִיא אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל.”

"תבוא את" ("את" במובן "עם") - לעומת "תביא את". המילים כה דומות, בשורשן ובצלילן, אך חכמינו ראו אותן כשונות תכלית שונה. על פי רש"י, הן מציינות שני סוגים נבדלים של מנהיגות.

"תבוא עם" משמעו הנהגה בשיתוף: "זקנים שבדור יהיו עמך. הכול לפי דעתן ועצתן". השני "תביא את" - הנהגה תקיפה: "תביא על כורחם... טול מקל והך על קדקדן... דבר אחד לדור ולא שני דברים לדור".

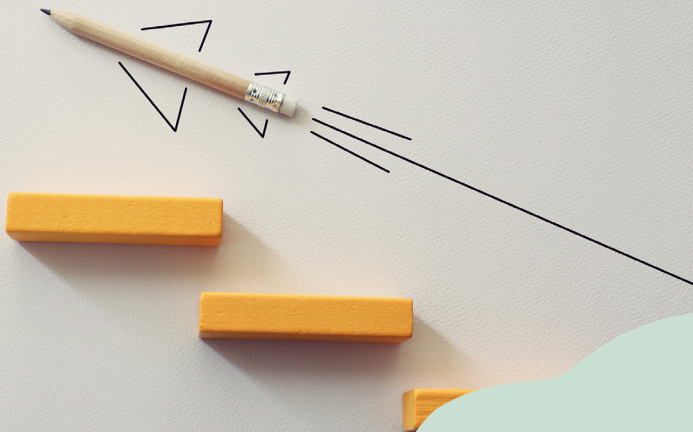
לכאורה, עולם הפוך. הרי רש"י עצמו מדגיש על "נַעֲשֶׂה אִדָּם" כי "ענוותנותו של הקב"ה למדנו מכאן... שיהא הגדול נמלך ונוטל רשות מן הקטן". אם כך, מדוע כאן מצטיירת הנהגה סמכותית?

המשך מנהיגות: בהסכמה או בפקודה?

הרב זקס מראה שהמתח איננו טעות אלא עומק.
יש זמנים שבהם המנהיג פועל בהסכמה, ויש
זמנים שבהם עליו להוביל גם בלי קונצנזוס. חטא
המרגלים הוכיח שהפחד עלול לשתק אומה שלמה.
חציית הירדן תדרוש הכרעה ברורה.

המסקנה איננה לבחור סגנון אחד. היא להבין מתי נכון כל סגנון.
מנהיגות בשלה יודעת להבחין בין עת לדון לבין עת לפעול.

מנהיגות בפרשה
הרב זקס

מעובד מתוך האתר של הרב זקס וספרייו השונים
לקריאה בהרחבה סרקו את הברקוד

מנהיגות - מודל לחקוי

כישלוננו של משה - והצורך בשינוי סגנון

הרב זקס מציע תובנה חדשה: "הוא הוציא את בני ישראל ממצרים, אבל לא הוציא את מצרים מבני ישראל." משה שינה את גורל העם, אך לא לגמרי את אופיו.

כל עוד משה עשה ניסים, העם לא נדרש לאחריות. הנהגה כריזמטית יוצרת תלות. כעת, ערב הכניסה לארץ, דרושה הנהגה אחרת - הנהגה שמוסרת אחריות לעם.

זוהי "מנהיגות טרנספורמטיבית, מנהיגות מחוללת תמורה". מנהיג שמצמצם את עצמו כדי לפנות מקום לאחרים. כפי שנאמר: "זקנים שבדור יהיו עמך".

אך הקב"ה מוסיף רובד: יש רגעים שבהם אי-אפשר להמתין להסכמה. חטא המרגלים היה תוצאה של רפיון והיסוס. לכן בעת חציית הירדן יהושע יידרש להכרעה.

המנהיגות כאן איננה דמוקרטית או סמכותית באופן מוחלט. היא דינמית. היא תלויה-מצב.

עיקרון הפנהיגותי - אבחנה בין עת לעצה ועת לפקודה

המסר מורכב אך ברור: "עת לדון ועת לפעול. עת לבקש הסכמה ועת ללכת בראש בלי לחכות להסכמה."

מנהיג נדרש לשלושה כישורים: אומץ להוביל, סבלנות להקשיב, וחוכמה להבחין מתי להשתמש בכל אחד מהם.

בהנהגה מתייעצת יש ענווה ואמון. בהנהגה תקיפה יש בהירות ואחריות. הבעיה מתחילה כאשר מנהיג משתמש בסגנון הלא-נכון לרגע הלא-נכון.

המנהיג הבשל אינו שבוי באופי קבוע. הוא גמיש. הוא מבין שהסכמה יוצרת מחויבות, אך הכרעה יוצרת תנועה.

עקרונות
במנהיגות

טיפ מנהיגותי

דיוק בין הקשבה להכרעה
מנהיגות איננה בחירה חד־פעמית בין שיתוף לבין
סמכות. היא תנועה מתמדת ביניהם. שאל את
עצמך בכל צומת: האם האתגר שלפניי דורש בניית
מחויבות רחבה - או יצירת בהירות והובלה מיידית?
כאשר הזמן מאפשר, בנה הסכמה. הקשבה מייצרת אחריות
ומעמיקה מחויבות. אך כאשר עומד רגע מכריע, כזה שעלול
להיתקע בשל היסוס או פחד, היה נכון לומר "אחריי". הכרעה
ברורה מונעת בלבול ושומרת על כיוון. החכמה היא לזהות מתי
כל אחת מן הדרכים היא הדרך הנכונה.

עקרונות בחינוך

צוותי חינוך:

- **אחריות הנהגתית:** מתי אנו מתעקשים על הכרעה ברורה גם ללא הסכמה מלאה?
- **שיתוף מקצועי:** האם אנו באמת "נמלכים" בצוות - או רק משתפים לאחר החלטה?
- **אומץ חינוכי:** האם אנו יודעים לעמוד מול

תלמידים:

- **אחריות אישית:** מתי נכון להקשיב לרוב - ומתי צריך לעמוד לבד על עמדה נכונה?
- **מנהיגות צעירה:** איזו תכונה חשובה יותר לדעתך - החלטיות או הקשבה? מדוע?
- **בחירה אמיצה:** האם היית מוכן להוביל גם אם לא כולם מסכימים איתך?

